LIBELLVS NO=uus de Causis, & curatiōe pestilentiæ, ad preser/uationem simul & curam eius mali, ap/prime utilis.

CRICIVS LECTORI

Arcula si Persæ seruabat diuitis illud
Quod ferrum, flammas, funera, tractat opus.
Quo nam quæso modo, decet hunc seruare libellum?
Humani generis, quo sita summa salus.
Nempe docet rapide superare pericula pestis,
Qua nulla immenso noxior orbe lues.

IOANNES BENEDICTI, ARTIVM ET ME-dicinæ doctor, Reuerendiss. in Christo patri & D. dño PETRO Thomitio d. g. Episcopo Posnanień, & Regni Polonie Vicecancellario dignissimo, Salutem.

QVanta cura simul & diligẽtia veteres illi pro valetudine aut amolienda aduersa, aut tuẽda secunda adnixi fuerint Pontifex eminẽtissime, vel uno (vt de mille alijs interim taceã) exẽplo patet. Quod Romani perpetuo triẽnio peste infestati oraculi monitu Aesculapium Epidauro asportandum putarent. Idq; & labore & impensis plurimis. Quod natura nimirum duce, rerũ omnium horribilissimũ mortem formidarent. Siquidem conceptam vel cogitatiõe illius imaginem, nemo tã infracto est animo, qui nõ expauescit. Quo factum est vt ingruẽte alioqui quouis ferme ãno apud nos epidemia & nunc prę sertim vicina finitimarum terrarum contagione atq; vtinam vano pauore nos concuciente. Mearum quoq; partium duxi tantũ malum quoad fieri possit remedio prę uertere. Tametsi em̃ non defuerint qui hac de re docte simul & luculenter editis etiã libris disseruerint. Non potest tamen fieri Galeno teste, vt arte quapiam quantũuis abunde accepta, partibus perinde omnibus absoluatur. Vnde tot additamenta locupletari scientias subinde videmus. Hunc itaq; libellum vtcunq; congessi, breuem quidem non prorsus tamen vt spero, & prę seruationi incolumium & curationi affectorum hoc malo corporum inutilem. Eum Reuerẽdissime prę sul tanq̃ vnico & disciplinarum omniũ & virtutum exẽplo, meoq; p̃sertim singulari patrono, ampliss. dñationi tuę nominatim dicandũ putaui. Quod sperarem me sub vmbra saltem tui nominis Theoninos illos dentes aut vitaturum, aut confracturũ etiam facilius. Vale Reuerẽdissime atq; amplissime antistes Decus & prę sidiũ meum.

PEstilentia est morbus, contagiosus. ex aeris corruptione in propria substãtia & qualitate causatus: diuersis modis, varios homines aggrediẽs, & aggressos vt Plurimũ repẽte interimens. Dictus Pestilentialis vt Halij in v. de rega. dispositiõe, quia hominũ multitudini cõmunis, vno eodemq́ tẽpore, propter causam excitantẽ, que comunis est scz aerem circundantẽ, immutatum & alteratum a suo habitu. Licet & a depascẽdo qa & depascat & corpa perimat. aut a pastu quẽ inficit. pastulentiã alij dictã velint. Cõtagiosam, qa cũ primũ vnũ attigerit celerime in multos transfertur. Pestis enim sola approximãtes vt. Aristo. pri. probleu. ꝓblemate vij. inficit: Eius autẽ ĩmediiata & particularis, alijs causis post dicẽdis ommissis. causa ẽ materia quedam venenosa: circa cor & pulmonẽ generata, cuius impressio est per proprietatẽ venenositatis specificã quare comunicatis vaporibus venenosis, per expiratũ & inspiratũ aerẽ, fit multa hui⁹ pestis extẽsio & transitus per contagionẽ. Modus aũt quo aer venenosus & pestilẽcialis, causat febrẽ pestiferã: colligitur a princípe. i. quarti trac. iiij. ca. de. fe. pesti. Ex quo enim sine aere, non est possibile esse sanũ nec egrũ, vt ix. de ingenio. tã propter cordis refrigerationẽ, quã etiam propter expulsionẽ fumosarũ superfluitatũ, conturbantiũ spiritũ & calorẽ innatũ. Spiritus etiã & humores in nostris corporibus, ex. xvij. conti. mutationem aeris nos continẽtis imitatur. Aer ergo necessario attrahitur pro nostra conseruatiõe per halitũ ad cor inspirãdo, qui corruptus & infectus. occurrens cordi. complexionẽ spiritus qui in ipso est: & qui nutritur ex aere & sanguine, vt xij. de ingenio sani. a forma specifica corrũpit: & humiditates in corde existẽtes putrefacit. Hinc accidit caliditas preternaturalis q̃ communicat hominũ multitudini. qui iterum habẽt in seipsis proprietatẽ preparatiõis: impossibile enim est aliquã causarũ in corpore operari: si ipsum non fuerit apparatũ susceptioni eorũ q̃ illa facit in eo causa, vnde passuri corporis dispositio. est maxima particula generationis egritudinum. primo de diffe. feb. Modus feb. pest.

De causis pestilentiæ

CAusę aũt propter quas aer non quidẽ simplex & supioris intersticij. Sed nos ambiens aliq̃ triũ ĩmutationũ, aut in qualitatibus suis, aut in natura ꝓpria, aut vtroq́ modo simul corrũpatur, bifariã ex sentẽtia Auicen. i. q̃rti. ca. de. fe. pest: secant. Quedã em̃ sunt supiores seu celestes, iferiores seu terrestres alię. Opporret inqt vt scias q causę prime longinquę ad illd᷑, sunt figurę celestes: & propinque dispoñs terrestres: Principiũ aũt omniũ horum sunt forme ex formis celi: facientes esse necessarium illud cuius esse ignoratur vt sic: interdum etiã ab omni viuẽte, & non solum vt Isaac li. feb. parti. v. ca. iiij. a medico vt medicus, cuius speculatio nõ trãscẽdit sensum tex. illo. ij. Tegni, omibus his sensu diiudicatis

illius canonis tcij Tegni. Quā forsitan aliqs &c. Quare de istis cau/sis supioribus, non multū curat medicus, cum corpora supcelestia sunt signa: & non causę rerū, vt Doctor sanctus.ij.secūde.q.x.ar. vltimo: & Archidiaconus in Canonę si clerici.xxvi.q.quīta.& āte istos Auensoar in scd'o suo Theisir trac.iij.ca.po. Inquiens scimus certissime, q̄ spbere & stelle &c. sunt res create & generate, quare nullū profectum vel nocumētum possunt agere vł imprimere, nisi pcepto & uoluntate diuine puidentię Vnde legimus de impatore. Luduuico primo Cum anno Chri. 8.4.8. vidisset horribilem & valde singularem Cometā: portendentem regni mutatiōm: & mortem principis respondisse fertur Hegmardo astrologo: nō aliud timere debemus, nisi qui nostri & huius creator est syderis sed eius clementiā laudare tenemur, qui nostram inertiā cū peccatores sumus talibus admonē dignat̄ inditys Sciuit quippe deuotus. Imperator. Quod nō solum astrologorū sed prophecię etiam pronūciatio frequent̄ imutatur, sicut Isayas prophetisauit Ezechię ęgrotāti: dispone domui tue, quia morieris & non uiues: qui tamē sanatus est. & Ionas propheta prenūciauit q̄ post.xl. dies Niniue subūteret̄, nec tamen est subuersa: sed euenit utrobiq̄ aliter, scd'm operationē dei liberantis & sanantis. Epidimia em̄ accidit. Zoar teste, qn̄do deus ipsam mandat esse: & propter nostra merita aut principum noxa: interdū seminat noua morborū genera in terris, hoc idem sensit. Auicē.in.x.suo Metha ca.prio dicens Intēde & attēde dispositiōm istorum omnium euentuum & crede quod dicitur de diuinis flagellis quę descēdunt super ciuitates flagiciosorum & super homines iniuriosos. sic Dauid propheta. pluet super peccatores inquit laqueus ignis spiritus procellarum, prout minatus est Leuitici.xxviij. & ideo relinquo causas istas superiores genethliacis requirendas.

Causę autē inferiores & terrestres: mutationis aeris aquarū aut omniū triū possunt esse uarie, prout colligitur ex nostris doctoribus: primo ppter uapores aut uentos infectos imixtos aeri. Auicē.nāq̄ pria qrti.ca: de fe.pes.& quandoq̄ inquit est illud causa ventorū deferentiū ad locum bonū fumos malos ex locis fetidis in quibus sunt ualles profunde & corpora exsiccata in prelio aut occisa non tumulata. namq̄ paulo M.fuluio Coss. Locustarū ingens agmen in africa, uento in mare deiectū fluctibusq̄ eiectum odore tetro Cyrenis mortifero napore grauem pestilentiā fecisse. pecori hominumq̄.D.C C C. milia cōsumpta tabe, mēorie datū est & hūc modū itellexit Rex medicorū primo de dif.fe.ca.iiij. vbi inquit ex Ethiopia quedam inquinamenta putrida: apta corrūpere corpa: & febres generare. fluxeruntad partes grecorum. Ideo ex antiquis consilium habemus: vt omnio morā minime contrahere debeamus prope sepulturas corporum mortuorū: propt̄ uapores q

resoluũtur a corporib⁹ ipsoꝝ. Aristoteles etiã in de proprietatib⁹ elemẽtorum: & planetarum libro recitauit. Quod tẽpore Philippi regis Macedonũ duo Dracones in duobus collibus uersus. Athenas insufflabant: vnde aer corruptus necabat trãseuntes. Scrutata causa: nec ab alio philosopho quã Socrate compta Qui eos ĩ alta specula prospiciens: lapidari fecit: & sic via sanata: quod alij fabulosum credũt. Secundo potest esse causa horũ aqua stagnalis & lacunarum quietarũ ꝑsertim si in eis Canapa linum aut id genus madefit aut maceretur: vt colligi potest de causis putredinis. Vnde Aristoteles problem. iiij. pĩ. problem. quod manet putrefit: quẽadmodum aqua que nõ mouetur putrefacta aũt egritudinẽ facit. Loca etiam sordida parum alatriuis & cloacis dña etiã sunt cause horũ. Tertio post charistiam & famẽ frequenter fit pestis quia ex mala dieta & cibarijs, humores apti ad putredinẽ malã & male maneriẽ generant vt Zoar vidit in tempe penurie cõmedere herbas malas & ossa animalium arida, quod erat causa necis repentine sicẽ Anno. 1517. in septẽbre cũ essem Bononiẽ in studio. & Heluetij in auxiliũ summi põtificis leonis decimi contra ducẽ vrbini frãciscũ maria accurissent, uescebant carnibus gattorum & glirium in obsidionẹ. post obsidiom. in castris eorũ mortalitas sequnta est. In multis em̃ eorum febribus: apparebant fugilica apostemata tertia q̃rti Auicẽ. & scliros Galeno dicta, prope aurem cũ tremore manuũ, & magno fetore, se continue discooperiebant, & noctu surgebãt & ambulabant ꝑ hospitale mortis Bononie Ego videns Afforis. xxxi. quarte parti. Laboriosis in febribus circa articulos & maxillas apostases maxime fiunt Inueni quod ista fiebant ob multitudinem & venenositatem materie principalia petentis, canes nõ gustabant panẽ quẽ egri in manibus habuerũt qui omẽs mortui sunt in quibus hoc fugile apparebat. Fugiebant namq; omẽs ex viuis Vnde. Auincẽ. ij. pri. Nullus deterior est annus nec sic adducens ad mortalitatẽ: sicut annus fertilitatis sequens annos sterilitatis. vidimus enim m'tos quibus in tempe sterilitatis cibus defecit: postea in tempore fertilitatis abunde repletos & mortuos fuisse sic Gale⁹ Comẽ. iij. prime partic. Refectio inquit plurima fallit: succedens. nimie euacuationi cũ virtus defecerit nec cibũ secundũ ꝙ oportet potest immutare, & membris assimilare Quarto propter putrefactiones in cauernis criptis puteis & antris diu in euentatis aer cũ vaporibus ĩ visceribus terre inclusus recipit qualitatem uenenosam, quẹ interficit homĩes cum aperiuntur. Quẽadmodum est videre in antris post criptam neapolitanam locatis vbi animalia intromissa subito pereunt prout vidi. 1518. & Rome simil'r in aptione cuiusdam Grotte & in antiquo Solio in Vngaria de puteo idem vidi & ita colligitur ex predictis per malos vapores corruptos, aut sola mala qualitate affectos, non aer vel aqua solum verũ terrẹ etiam

nascentia corrumpunt & sunt concause pestilentię. Magis autē attribuit infectio aeri quā terrę & aquę: Quia aer putrefactus velociter proptē contractum cōtinuum & vniuersalē quem aer habet ad corpus, attingit cor, & facilius alijs ob suam raritatem imp̄ssiōes recipit a sup̄ioribus & inferioribus causis etiam q̄a aqua & terra alterationem quā in nos faciunt mediante aere eam inducunt in nos, hinc Auicen̄. dixit. Mortalitas scz aerea corrumpit arbores & uegetabilia Ideoq̧ corrumpunt̄ animalia quę illa comedunt & ex eis p̄uenit corruptio ad hoīes q̄ illis uescunt̄ nā ex cibarijs eiusmodi in corporibus hominū generantur materie uenenosę diu interdum stātes in venis absq̧ lesione, interim q̄ cū bonis humoribus sunt p̄mixti, quibus q̄quomō ablatis aut eductis, expirādo ad cor: causant vltimam lesionē, nec inconuenit posse generari venenum in nobis, esto q̄ nulla dictarum causar̄ concurrat. Potest enim fieri in nobis vehemens humorū adustio, ex qua praue qualitatis materia fieri, per multas adustiōis & putredinis replicatiōes potest, quales materias antracis & hestyomeni & prauorū apostematū generari quotidie uidemus: quales etiā cernimus in pustulis morbi Gallici corrosiuis, q̄les ypocra. li. epidi. testat̄ se in ciuitate Abaron vl̄ Cheruan vidisse vbi pluribus totum brachium nonnullis coxa & ossa ceciderūt: eiusdem opinionis fuit Gallenus. vi, & iij. interiorū ca. ix quē sequut⁹ est Auerrois. iij. suo colliget ca. de accidentibus matricis in medio capituli & Auicen̄. i. iij. Ex hoc aūt capitulo inquit epilensia quę accidit &c̄. & conuertitur id in matricē suā ad caliditatē uenenosam Quod etiā colligi potest ex. vi. q̄rti. de causis rabiositatis. Nam illa rabiositas quę nil aliud est nisi generatio humiditatis venenosę, generata in cane a putrefactiōe per quā res mutatur in tota substātiā vt scda p̄rimi de causis calefacientibus Nemo ergo ambigit putrefactiōes fieri in nobis, et ita ueneni generationē. Quare bonū est iussu saluatoris honorare medicos, qui ab huiusmodi & mille alijs nocumētis, homīes preseruare, licet curare omnes minime possunt. Quod si possent inq̄t Ipocra. i. pronosticor̄ iam nō futuri prouisores sed diuinis prophetis dicerent̄ nobiliores, vt ad propositū vnde cum vtilitate digressus sum redeā Non multum refert siue reuolutiōes decennales saturni, aut defectus Luminariū, aut coniūctio duorū pōderosor̄ in aliquo signo humano siue etiā elementa immutata sint causę aliquales pestis: dūmodo sciamus resistere & cui sit insistendū corrūpendo ne nos corrūpat. Quēadmodum uolenti ignem domum cōburentem extinguere, sufficit scire ignē esse ne nos corumpat siue sit ex motu siue ex cōcussione silicis siue etiam ab igne productus.

Venenum in hominibus generari.

De corporibus paratis ad hunc morbum.

COrporū autē p̄paratio ad recipiendū infectōnem est vt sint cōplena humoribus malis: mūda enim fortasse nō patiuntur ex

illo posset tamē agens esse ita forte, vt etiā longa actione indispo
sita inficiat. Dixit ideoq; princeps fortasse. sic haly rodoan tertio
Tegni habētes hūores laudabiles naturales, corrigūt maliciā aeris
& non paciūtur ab ea. corpa etiā debilitata patiētia inqt sunt ex il/
lo siue cōplexionalit siue p ętatiuū decursum vt pueri & decrepiti
siue supfluo labore corporali aut animali vt fit in studiosis, siue ex
supflua abstinentia aut euacuatiōe maxime ex coitu, aut quoquo/
mō depauperata spiritibus & humoribus bonis. sint debilia. Cor/
pora humida similit naturaliter siue accidentaliter talia. Ideo sub/
dit corpora multe balneationis sunt parata vt ex illo patiantur. &
corpora dilatatorū pororū sunt magis parata putrefactioni a cau
sis extrinsecis ꝓuenienti Ideoq; corpora rara magis pestem incur/
runt qndo aer est causa eius Corpora autē densa & constrictorum
pororū accidentalit propt replecōm opilantē a multis prauis hu/
moribus, magis disposita sunt eā recipere a causis intrinsecis pro/
uenientem Et ex dictis lector studiosus causam, qre iuuenes & for/
tes uiri plus moriunt in pestilentijs quā senes & vetuli, qui egroto/
rū corpa & mortuorū cadauera, ipune vident attractare, elicē pōt.

De prodigiis seu prognosticis future pestis.

DE signis pestilentie futurę, cursu causarum currētibus, satis
abūde & prolixe ab omibus medicine ꝓfessoribus p̄sertim.
Auicen. memorie datū est. Ideo duntaxat de signis q̄ cur/
runt cursu societatis cause, breuiter disserā, vt hi qui Sydera non
suspiciuntt sua quoq; habeant prognostica. Ex quibus est multi/
tiplicatio pluuiarū tempore nō suo Quemadmodum anno. 1520
a pricipio Augusti vsq; ad finē eiusdē, pluuie incessant durauere &
rane simul cū ymbribus in terrā delapse sunt Frumēta pro maiore
pte in cāpo cū granis suis putrefacta aut saltē p̄parata ad putredi/
dinē: propt nimiā humiditatē matrem putredinis, nō aliud q̄ cōta
gionē futurā etiā in brutis prognosticare vident: Multiplicatio ver
miū & animaliū in ẗra quę ex putrefactiōe gignunt p̄sertim ranarū
stincoidarū. Que hoc anno in tantū numeꝝ accreuerūt vt etiā loca
decliuia & humilia linquen̄, ad altiora loca se receperūt. vn̄ Auice.
Cum videris ranas iā multiplicari & alia reptilia ex putrefactione
generata: copiosam putrefactiom̄ significat, ex qua postea accidet
e proximo pestilentia: hoc idē Iohannes Damasce. in suis Afforis/
mis asserit In q̄cunq; prouincia abundauerint animalia ex putredi/
ne generata, illo anno generabunt egritudines & pestes in corpori/
bus habitatorū. Fecunditas p̄terea illius anni boletorū omis gene/
ris arguens humiditatē vtraq̄ par sit auctam pestē significare vi/
detur Ignes etiā a medio vsq; ad finē Mensis octobris currentes &
in modum colūne seu Comę pauonis stantes noctu creberime vi/
si: uapores mřos in aere surrexisse & pestē significare vident. ex su/
mi philosophoꝝ testimonio. xxi. proble. pi. probleu. Quando ex

terra uapor m'rus ascēdit annus pestilens fit Quod & Isaac in qn̄ta febriū Parte sentit. Freqn̄tia insuper bubonū malorū hoc anno & cancrenarū & similiū egritudinū ad corruptiōem membri ternnāta rum hoc idem prognosticatur Mortalitas etiā bidentiū & aliorum q̄drupedum hoc anno non parua idem significat. Experientia etiā habetur de aqua circa arcem Rabstein in Polonia quę semel in triginta aūt circa annis apparet, alias ocultatur & nusq̄ cernit̄ Apparicio igit̄ istius aquę aut famē aut pestē portendit. & hoc incole loci illius pro firmo tenent, quę similiter hoc anno apparuit Pariformiter quilibet districtus regnorū potest habere prognostica sua ab experientia deducta Quare nunc ista missa faciam ne in longum tractatus iste extendatur.

De signis febris pestilentialis

NE crederes Auicen̄. in signis febris pestiffere sibi fore contrarium: ꝙ nunc febrem lentam & quietā dicat, nunc fortē esse in flamationē subiungat Scias ꝑ hoc insinuasse, duplicem modū febris pestiferę, & ita sicut febris duplex est, ita & signa eius erūt duplicia vna nanq̄ febris est quieta lenta, cū pauca vel nulla putredine de qua dicit ꝙ ipsa est quieta exterius & conturbās interius scd'm plurimū perdens & ꝙ in ea nō percipiat eger nec tangēs ipm propinquus m'titudinē caloris, & aliqn̄ pulsus & vrina non alterātur magna alteratiōe & cū hoc ipsa est interficiens velociter Cuius rationē dat Concilia. dif. 9 5. prope finem quę licet Thome de garbo confusa, & Gentili videt̄ Rhethorica, michi certe satisfacit, & hesitant medici in esse inqꝫ eius scilicet febris an & qualis sit & in causa mortis festine; in aliqbus vero eorum fetet anhelitus & moriūtur, qm̄ putredo iā est confirmata in corde. Alia vero febris pestilētialis est cū multa putredine, & magis manifesta habēs signa inflāmatiōis, de qua dicit, ꝙ aliqn̄ in ea sunt signa magis manifesta scz ex magnitudine inflammatiōis, Syncopi, angustia difficultate anhelitus, vehemētia sitis, lingue siccitate nausea, casu appetitus, & si non resistitur ei cū cōestione violenter interficit subito similit̄ inquietudine, casu virtutis, syncopi, magnitudine splenis, tensione ypocondriorū, & fiunt cū ea vigilie & conmixtio ratiōis, mollificacio corporis & tepor & quandoq̄ accidit cū ea botor sub albida & rubea & quādoq̄ est velocis occultatiōis & accidūt cola & ulcera & fit pulsus secūdum plurimū frequens & paruus: & vt plurimum vehemētior ī nocte Et qn̄doq̄ accidit eis dispositio sicut ydropisis & fluxus vētris Colericus aut Melancolicus, egestio lenis feda non naturalis spumosa fetida, que qn̄doq̄ assimilat̄ egestioni fluxus liquefactiui, Vrina aquosa colerica vel Melancolica; multotiēs euomunt Melancoliā & Coleram post ipsam & sudant sudore fetido Et harū febriū quedam fiunt ex putredine colere quedam flegmatis aut sanguinis, scd'm plurimū tn̄ febres pestilentiales causant ꝗ dictē

Febris lenta

Feb. multe putredinis.

continuā quia siūt ex putredine causata intra venas & in tota mas sa sanguinea. vnde accessio febris est absq3 rigore & horripilatione scd'm plurimū, licet interdū prima accessio sit cū aliquo co℞: propter reuocatiōem caloris, vel quia aliqualis vapor malignus expandit supra mēbra sensibilia. Vrina scd'm plurimū aquosa melancolica liuida aut subiugalis. Quę si prima die apparet bona cum ypostasi laudabili: dū tn̄ scd'a aut tertia die cū seuitate accidentium sicut Nausea uomitu, dolore capitis angustia. Verū tn̄ sicut ē m'lta diuersitas in istis febribus quantū ad materiā & dispositiōes m'tiformes; sic poterit esse multa vrinarū diuersitas quam ꝓcul dubio veteres philozophi & Medici clarissimi posteris tradidisset, nisi vita eorū etiā in ambiguo stetisset, hinc vere dixit gentilis prima p̄mi doctri q̄rta: sciēciā de febribus in med'o nōdum esse completā. Is em̄ vt hanc compleret ex nimia infirmorū requisitione, peste illa atrocissima anni. 1.3.4.8. xij. Iunij infectus, post sextam mortuus est diem, & sepultus fuligini circa heremitas. Ferūt etiā Mesue cū incepisset tractatū de egritudinib9 cordis, peste tūc vigente absorptū. & ita illud opus diuinū nō compleuisse, inuidia fortassis naturę. Et quia febris pestilentialis vt plurimū ledit Cor ideo scd'm plurimū est mortalis. Primus enī occursus oīm: accidentiū inq̄t Mesue. Occurrentiū corpi est ad Cor tanq̄ ad basim vite: nec morit' Galeō teste animal nisi suū cor interficiat: ob id Rhasis in diuisionibus stude ait tota intētione confortando cor, cum oīa membra ꝑmanēt per moderantiā complexiōis cordis q̄nto interiorū colligēd' propterea a principio apparicionis signorū usq3 in finem sine intermissiōn habeatur magna diligencia pro custodia cordis Quia virtus in hac febre deficit & ruit faciliter non solum p̄ma die, vt Gale placuit. x. de ingenio ca: ij. sed breuiore etiā spatio, maxime q̄ndo aer est m'te uenenositatis, vt in augmēto ul' statu pestilentię, in corpore debili. Licet ergo vt plurimū pestilentiati mortē expectant in quarta die, sepius tn̄ in xxiiij. & paucioribus horis recedūt. Quare uide an actio veneni merito eius naturalis effectus ad ꝓcisum terminum per Thuscanos vt de ipsis fert' limitari possit. ita ꝙ toxicum Prelato, at' pricipi (uenenū naq3 Auro bibit') exhibitū ꝓcisse p9 Mensem at' Ebdomadā & nō an̄ vel post venenatū hoīem ꝑimat. Ratio aūt cur venenum ex toto genere, principalius repit ad cor q̄ ad alia mēbra? Quia vbicunq3 approximat', cōuertit illam partē a forma specifica seu q̄litate & virtute ignota siue occulta, versus naturam venenosam, & presertim spūm illius partis inficit. qui est formalior pars nr̄i corpis & maxīe spm̄ vitalē. Cui9 modus mixtionis inter ceteras partes nostri corpis: maxime repugnat & contrariat' (quod duntaxat a posteriori scitur) modo mixtionis veneni. Qui spiritus fugiens a veneno tanq̄ a cōtrario: rediens ad suum principium scz cor, portat infectionem venenosam ad ipsum, & facit actidentia

Venena cor Petunt

Cordiace passiōis. Nonne videmus medicinas quasdam appropriatas Cerebro principaliter: quasdam stomacho. &c. Ita illa membra quibus appropriantur petentes, q̄ nō principaliter alia: sic pariformiter venenū qualitercunq̄ approximetur, principaliter petit cor & repit ad ipsum principalius quā ad aliqua alia membra intermedia. Signa aūt homīs ex administratiōe veneni mortui a Gale: collige: vi: interiorꝫ tex: illo. Cū eīn euchimo alicui natura. &c. nec fidas vni signo. Quia vt deduxi supra: humorē venenosum fieri in corpore humano, & facere protinus accidētia similia accidentibus a veneno prouenientibus. Ideo nō raro culpantur insontes de veneni exhibitiōe. Preciosos deniq̄ lapillos aut plantas ceteras ue res, per earum vires ocultas, non solum spiritus omnes presertim vitales alterare, & nos ad vite opera indisponere: Sed repentinam etiā mortem inducere: in confesso habetur. Quid enim callidissimi nature rerum philosophi, sub verborꝫ hoc inuolucro expresserint' q̄ Herculem indutū munere Deyanire, tunica felle Lerneo infecta, combustum ferant considera. Insignes itaq̄ viri & laqueis amoris irretiti, nō dona queuis admitāt, aut corpori applicent, nisi impressionem illorum repellentia secum ferant. Gentili sexta q̄rti dub: ij. colligenda. An autem hec venesicia a maleficis vetulis, imaginationum ui, herbarū verborum ue semper confiāt: non obstante dicto Archi: in Ca. non licz ca: nec mirum. xxvi. q. v. teneo saluo meliori iudicio q̄ nō. Quia deus non semper permittit hec fieri, & ista permissio diuina necessario concurrit, imprimis ad omnia talia opera. Instrumēta etiā harum demones nō semper. Sed libentius sub vno aspectu q̄ alio, & sub vna cōstellatione q̄ alia eis apparent vt Albertus. ij. sent: dis: vij. propt̄ causas ibi narratas. Sic Concil: dif: 113. dicit se expertum esse orationem ad deum factā conferre pro scientia acquirenda: duntaxat capite: existente in medio celi cum Ioue & Luna eunte ad ipsum, & hoc dicit esse q̄ Reges Grecię obseruabant cum uolebant in suis exaudiri petitiōibus vt ait Albumasar in Sadan & per hāc viā conciliatoris: sumptā ab Astrologis de imaginibus volunt quidam saluare fascinationes & veneficia, alio modo quā Auicē: dixerit, nō negando principia peripateticorum. Sed redeamus ad Signa.

De signis bonis & malis.

QVia superius dixi febres pestilentiales vt plurimū esse mortales. Ideo cū principe me paucis absoluam. Cū acutorum morborum nō omnino certe sunt pronunctiationes vite neq̄ mortis, ex primo seperatorū sermonum Senis, adeo quod etiā diuinatores in hoc diuersificant̄ vt cōmento. 16. pri. re. acu. & teste Gale: co: ij. q̄rte parti: omnis inquisitio fallax. Nam in his quandoq̄

perfecti decipiuntur medici a forciori imperfecti. Nichilominus in quit. ij: prognos. ex senten: Dyoclitis ꝯmto. vi. Corpora animaliū esse composita ex deferente & delato, dico si deferens subito vel pri ma die reperitur debile, & pulsus velox frequens durus, cū pauca resistentia. Vrina aquosa cū ypostasi diuulsa, aut subiugalis turbu lenta & sediminosa, cū fetore anhelitus & oris cum deiectione ap petitus Apostemate fugilico, & timore mortis, vltimū malum va ticinare potes, ꝙ si alia signa volueris, remito te ad librum pronos: Ipocra: & librum eius secretum ac decimum Almansoris. xxij. & vigesimo primo capi.

De regimine preseruatiuo.

CVm tota uis preseruationis in fuga consistat: Arnoldo dicen te, principale remedium est fugere nō modo locum. sed etiā prouintiam. ꝙ si quis infectus fuerit hac egritudine Deus cum sua ineffabili misericordia curet eū, ac si diceret, facilius est preseruare quā curare. Primū dictū sumpsit ab Almasore. in quarto, de cau tela egritudinū. Fugere enim debemus cito: longe: & tarde reuerti: Omniū autem primū fugere debemus peccata, & tarde ad ea re uerti. Tunc enim deus qui languorum curator est, sine cuius nutu ut inquit Zoar nil horum fieri contingit. Nos & preseruabit, & cura bit, intercessionibus sancti Martini & Fabiani & Sebastiani. nec nō presentissimi patroni huius regni sancti Stanislai, Fugienda cōuer satio cum infectis, aut ab infecta Ciuitate venientibus. Culcitre lectisternia vestimenta omnia presertim lanea vel linea in quibus ꝑ decem & plures annos, malitię impressio detineri comperta est. Fe les Catti, canes per domos vicinorum vagantes fugienda. Infirmi & mortui non aspiciendi nec visitandi. Hinc non laudo Pannonos q cadauera mortuorū ī libitina iacētia deosculanē, qm̄ m'ti ex hoc seipsos perimūt. Qd' si propter reipu: ardua negocia manendū est in loco pestifero, tunc ad sex rerum non naturalium scilicet Aeris, cibi & potus, Somni & vigilie, Inanitionis & repletionis: & acti dentiū anīe debitā obseruationē recurrendū. Qm̄ & in preseruan do tantam habēnt efficaciam, vt Serapio vir summe experientię & Autoritatis, a quo medicorum princeps multa eius dicta inse ruit in eius libro tanq̄ probatissima quinto practi: capitulo sec'o, audeat asserere errorem in sex rebus non naturalibus plus nocere, quā sint iuuamēta medicinarum, & idem sensit Auicen̄: quarta pri mi capitulo primo. Tamen in rei veritate difficillimum est ordi nare debitum regimen in istis sex rebus, propter repugnantiam occupationum vitę humanę. Aer in Generali presertim in Esta- Aer

in Estate debet esse ad frigidū & pocius ad siccū q̄ ad hūidū decli-
nans. q̄ si non potest fieri naturaliter fiat artificio, vt p̄ hoc resistat̄
nō solū aeris putrefactiōi sed ei⁹ etiā malignitati. Spargat̄ ergo to
ta Camera ex aceto & aq̄ simplici sed meli⁹ rosata & Camphora,
q̄bus singulo mane lauet manus suas & faciē. poma etiā & pira o-
dorifera ponant̄ ex quoꝝ corticibus depilatis aut Mirtho & Tha-
marisco fiat suffumigium. Folia Salicū Violarū florū nenupharꝝ
prunorū aut uitis spargant̄: vel fiant suffumigia ex thure solo cum
Gariofolis: portetur spongia in aqua rosata muscata & aceto infu
Pomum sa que parū exp̄ssa etiā naribus apponat̄: vel teneat hoc pomum in
manu Recipe terpentine sepius lote & finaliter ablute in aqua rosa-
ta muscata laudani recentis & puri. añ, ℥. ſ. Rosarū ru: violarū. foli
oꝝ mirthi Gareofoloꝝ Corticū citri Croci añ. ℈. i. Musci. gra. v.
dissoluta in aq̄ rosata & fiat ex his pomū. Ignis etiā ex lignis quer
cinis aut sarmētis vitiū siccis in habitatōib⁹ fiat. Ipocrates em̄ plu
res ciuitates liberas fecit a peste crebris ignibus p̄ viccos factis ma-
ne & sero p̄sertim tp̄ibus nebulosis vt scribit Rabi xxiiij. parti: suo
rū Affor: & Gale: in li: de Tiriaca ad Cesarē: & ob id Athenien̄ illi
Trocisci auream statuā erexerūt & p̄ deo coluerūt. Aut ex folijs ro. rub. la-
brusci Coriandris siccis añ. ʒ. i. ſ. Coral. al. rub. añ ℈. ij. floribus
nenufarꝝ siccis. ʒ. ij. boli ar. t̄re sigil. añ. ʒ. ſ. puluerisatis subtiliter, &
cū laudano & aq̄ ro: fiant trocisci & exicent̄ puluerisato vno troci-
sco ponat̄ sup̄ carbones in medio camere. possent etiā fieri a medi-
cis: p̄ntibus aeris cōstitutioni, poma odorifera: deferant potētes ia
cinctos smaragdos grāatos in anulis p̄seruāt. n. eos a venenis, pau
per aūt deferat & odoret herbas odoriferas maioranā, sathuream
yreos & files. In aeris claritate aperiēt̄ fenestre domus, versus ortū
aut occasum aut septemtrionē, vēto boreali flante, qui frigidus est
& siccus rectificatiuus corrupti & pestilētialis aeris ex tertio Thei-
sir ca. i. &. ij. p̄i. doctri. ij. ca. de naturis ventoꝝ Auster fugiēdus est
quia terruit Auster euntes. Nec min⁹ iuuat, plateas & loca ciuitatū,
seu villarū, tenere mūda, ne aeris maliciā augeant: q̄uis m̄lti dicētes
venenū debellari veneno laudent p̄ vicos & plateas ciuitatū seu uil
larū abbicere cancros porcos interfectos in magna copia, & p̄ hūc
fetorem & modū, abigere credūt pestē: qđ experiri p̄nt rustici in vil
lis. Eadem ratiōe Auerro: vi. colliget ca. vlti. extollit odorē Vrinę
Cibus hircorū. Quare seruent̄ hirci in domibus, Cibi sint facilis digestio-
nis boni nutrimēti, diuersificandi tñ, scđm diuersitatem temporū,
regionū, complexionū vt in Hieme sint m̄lti nutrimenti, fortis so-
liditatis. Estate ecōuerso Colericis frigidi & humidi: Melancolicis
dent̄ humectañ & parū calefacieñ. Illis aūt in quibus sanguis fleg-
maticus generat̄, cibi pauci nutrimēti in quibus sit caliditas & sub-
tilitas: In q̄bus rursus sanguis bon⁹ generat̄ & calidus indigent fri-
gidis nutrientibus pauci nutrimenti ex Haliabate. v. Theorice &

hoc qñ dictas cõplexiones uersus temperamentũ ducere aut ab ulteriore lapsu p̄seruare cupimus. Panis sit bene fermẽtatus, in q̃ parũ aceti tp̄e fermentatõis ponat̃, Carnes laudabiles pullorum, auiũ minutorum in montibus agris degentiũ laudant̃. Ceruorũ aũt caro sicut equorũ & Azinorũ uitet̃, & carnes pocius assent̃ q̃ elixent̃ & p̄parent̃ cũ rebus acetosis vl' aceto vini, aut lemonib9, & cõdiãt̃ Zeduaria Cinamomo Croco Mace puluerisatis: fercl'a p̃nt fieri cũ brodio carniũ p̄dictorum. colatura furfuris, Auenata Brodiũ ex vrsi branca cũ vitellis ouorũ recentiũ factũ comedant̃. Etiã oua tremula. Aliqui doctores volũt oẽm cibũ & potũ esse actu frigidum & volũt sp̄ añ cibũ capiat̃ buccella vna panis nõ in toto mcl'i a furfure intincta in aceto: post totalẽ autẽ cibũ, ʒ. ij. dyacitoniten. s. specibus nil post ip̄m bibendo. Pisces sint petrosi, post pisces nuces, post carnes caseũ duces, post pirũ vinũ. Isaac em̃ dt̃. Si vna nux cũ vna sicu sicca comedat̃ añ cibũ, ab oĩ veneno p̄seruat. Id' q̃nto. collig. Idem. ij. Canõ: ca. ꝓprio de nuce colligit̃. Caseus circa finẽ cibi in parua q̃titate comedat̃. Sapores cõfici p̃nt ex acetosa & Ruta. Modũ aũt confectiõis relinq̃ cocis. quorũ qlibet habet ad hoc ꝓpria inuenta: caperes a sale purificate aceto passulato cõcinnati ꝓsunt, potus sit ceruisia in partib9 nr̃is defecata nõ lupulosa ml'tum, non turbida, aut grossa sed mediocris substãtie. vinũ sit albũ clarũ acerbũ aut rubeũ ponticũ & odoriferũ, nõ aquatũ commixtũ: qa mollificat & debilitat stomachũ: & gñat in intestinis vẽtositatẽ: ex. 35. ɔm̃to. 2. re. acu. Aqua potius bibat̃ gr̃a medicine q̃ potus, & hoc est qd' intellexit Auic̃. dicens aquã frigidã multã & subito bibitam in vna vice at̃ in pl'ibus uicib9 esse iuuatiuã valde: gr̃a aũt potus cũ cibo p̄mixta in magna q̃titate nocet Quia faceret sui ponderositate cibũ indigestũ descendere. Quãtitas aũt & tp̄s cibatiõis nõ p̃nt determinate mẽsurari sed stant inestimatiua medici. Nec velim mordeｒi a quoquã ꝙ vinũ admiserim, qa cauere debemus in p̄seruatione a rebus calefacientib9 ne corpus multũ cogat̃ aerem attrahere. Sed qa maius est iuuamentũ nocumẽto, vinũ admitat̃: Aut fiat Iulep tale ℞ Scabiose Betonice Endiuie Acetose Boraginis Buglosse cũ earũ floribus ana. M. I. Florũ Nenupharis Rosarũ rũ: Violarũ añ. ʒ. ij. ß. se. Acetose Endiuie Citri mũdati añ. ʒ. v. Zeduarie. ʒ. ij. se. frigidorũ. ʒ. iij. Sandal. oĩm berberis ana. ʒ. I. ß. contundant̃ contundenda & infundañ om̃ia in lb̃. vi. aque p̄ duos dies in vase tecto & postea poneñ om̃ia in alembico ad distillandũ deinde ad q̃libet librã aque adde Zucari albi, ℥. vi. & aceti optimi vini. ℥. ß. & fiat Iulep quod poteris aromatizare scd'm exigentiã temporum cũ calidis aut tẽpatis sp̄ebus. Somnus sit nocturnus septẽ aut sex horarũ, incipiendo ip̄ũm sup̄ dextro latere, postea sup̄ sinistrũ se reuoluat, resupine autẽ dormire vitet, & sicut somnus & vigilia vtroq; modo magis facta malum ita temperatus in sua hora: omnes opera-

Species — Aqua — Iulep — Somnus

tiones naturales vitales & animales fortes faciunt. sc'da & iij. pri.
ciciũ Exercitium sit temperatum & de mane emissis superfluitatibus pocius intra quã extra domũ factũ. Qm Auerrois. vij. colliget mirabilem causam sanitatis conseruande in exercitio cõsistere dicit, a q̃ solus abstineat qui Fulgentio teste vult gaudio sanitatis carere. Vñ Rhasis. xvij. cõtinentis dicit q' in quadã peste fere oẽs fuerũt mortui, pter uenatores q exercicio vsi sunt cõuenienti. Exercitetur ergo qsq; sc'm exerciciũ sibi magis cõsuetũ. Laudat' deãbl'atio, Lucta, Ludus pile ꝙ si corpalia & peditatiua nolueris, assume mẽtis saltẽ exerciciã sicut submisse cantare legere, nũc historias gratas & morales: nũc theologicales per q̃s uirtutes ministrantes vegetatiue potentię forciores ad resistendũ egritudinibus & earũ materiebus efficiant'. Nõ sit exerciciũ vsq; ad sudorem, nõ ventre repleto post cibũ immediate. Quia prohibet digestionẽ & cibũ corumpit in stomacho: concludendo ꝙ regimen plus attineat quieti q̃ motui. De inanitiõe & repletione uitet' superflua repletio & maxime ebrietas, abstineat a famę qm̃ stomachũ malis replet humoribus tertia prĩ. Siue hoc sit ex eo, qa tpe famis caliditas facta intensior, hũores nociuos aliũde attrahit. siue illos q in stomacho inueniũt' extraneet, & corũpat uide Gale: ij regi: acu: tex. ɔm̃to xxiiij. sitis etiã tollerãtia inflãmat. Inter prãdiũ & cenã sint octo aut decẽ hore, sc'm varietatẽm digestiue in homĩbus, nec sumat cibũ propter gulositatẽ, qa tpe Ipocratis & Platonis vt Galenus in ultima partic: sexte refert, homines qui comedebant plurimũ, stomachus & venter eorũ scarificabant' & fustigabant', ne talis cõsuetudo redeat, uitetur ferculorum epularũ & potuũ varietas, & omi die habeat cõpletam superfluitatũ euacuationẽ natura uel arte. Sic Auer. vi. sui colliget. Res
Passiões animi ventrem lenificañ hoc tempore esse dicit optimas. Accidentia animę in omi pestę uitanda, sicut cogitatiões meticulose & alię passiones, sed sint in bona spe gaudio & tripudijs, sint in presentia charorũ sonorũ musicaliũ, bene sperent & letent' nec unq̃ cogitent de peste, nec colloquia de infectis. nec strepitũ campanarũ admitãt. Imaginatio enim fortis facit casum. vt Gale. ɔm̃to vij prĩ prognos. & Auicẽ. ij. prĩ doct. sc'a ca. xiiij. & priã iij. de Ilischi. & xv. tertij ca. de Ictericia. Preterea si fortis imaginatio sc'm ipm q̃rta parti. sexti naturaliũ ca. iiij. non solum imaginantis sed etiã alienũ corpus potest realiter immutare, q̃to magis fortis imaginatio sup pestilentiã cum forti timore mortis, propriũ corpus imaginãtis poterit ad
Coitus ipsam alterare. Coitus qui inter animę passiões propter delectationem in eo cõtingentem collocat', vitari debet. Quia p ipsum uite principia, & sperma & spũs euacuant' uirtutes laxat, & corpus effeminat, pusillanimitatẽ & infamiã nobis parit. quod propter illam transeuntẽ delectationem mulieri nos subicimus, & adeo stomachi

& oculorum debilitatem gignit sicut immoderatus coitus. Quare vitetur, nec de uxore aut scorto cogitetur unq̄, & tantum de regimine sex rerum.

De Regimine preseruatiuo Medicinali.

ISstud regimen perficitur triplici intentione. Prima corpis mundificatione, a superfluitatibus & hanc tetigit Galenus. I. de differ. febr. capite iiij. & vi. de regimine sanitatis premissa si necessaria fuerit digestione. Secunda rectificatione malitię complexionis. Tertia administratione besserealium medicinarum. Quantum ad primam intentionem dixit xvij. conti. Iudeus, fac fleubotomiam & purga te, etsi purgationes regulares iuxta dictum Senis vi. Ansor. 47. In vere fieri debent, prout etriam post Ipocratem Auicen. sentit: iiij. primi capi. v. Quia tunc vt Reumundus in libello suo de Astronomia capi. de mō. Instinctus & modus & appetitus naturalis superiorum, mouet instinctū medicorum & Astronomorum, ad cōsiderand' euacuatōes, cū ver suū calorē suā hūiditatē & odorē suū expādit, & frigiditatē & siccitatē cōsumit. Vn̄ tractatu p̄o canti. cātico. 145. Ex farmatia est perfectū iuuamentū in Vere, possumus nihilominus urgente necessitate, in omni ettiam anni & alio tempore purgare. Quando ergo in corpore cognosces multos humores peccantes tempore suspecto, aut dolores circa cor vel capitis subito factos, tunc sine etiam scitu medici fleubotomare poteris Venam nigram seu communem, nec facias omni lunatione Fleubotomiam. Sed naturam imitare, quę sanguinem pro vltimo Thezauro semper recondit, Si vero sanguis in plenitudine cum alijs humoribus parum aut nō sit permixtus, farmacia minuatur, ex octauo commento secunde particule, dando minoratiuum in forma Boli pillularum aut potabili. facta minoratione digeratur materia peccans cum digestiuis appropriatis, digesta vero materia qd' a posteriori scies, quando videbis in Vrina substantiam mediocritatem tenere, & in colore rectificatam, & in fundo eius immersa uidebitur ypostasis alba, coniuncta, equalium partium, Dyaphana & figure piramidalis prout colligitur ex sermonibus Ipocra: ij. prono, textu xxvi. & Commento ibidem veritatem eorum demonstrantis, eradicetur tali vel simili Farmaco ℞ Reubarbari bene conditionati . ℨ: I. ʒ aut ij. Spice grana iij. irroretur cum pauco vini albi odoriferi. postea in sufficienti q̄titate aquarum Endiuię Scabiose infundantur prius buliendo & stent per horas decem in infusione, postea fiat fortis expresio in qua dissoluat' electuarij

Fleubomia

Farmacia

lenitiui. ʒ ix. dyaprunis soluti. ʒ. i. ß: addēdo syrupi violati aut ro-
sati ℥. ß. fiat potus q̄ exhibeat̄ in aurora. Item si nō habes Reubar
barū, accipe reuponticū aut reulithuanicū, radicem inq̄ tp̄e inuictis
simi Sigismūdi regis polonię in montib⁹ Lithuanię reptam, Cole-
ram & flegma citra molestiā educentē, in dupla ꝓportione ad Reu-
barbarū de ipso ponendo in infusione, post farmacū in sero accipe
scutellā plenā cū brodio pulli macri & Zucharo si abhores Cliste
ria. Qd' si sanguis nec in q̄li nec in q̄to peccet, cōplebis ferme oēs
intentiōes, ista solenni & diuina decoctiōe, in plurib⁹ iamdudū ex-
pta reddit. n. corpus md'm & siccū a supfluitatib⁹, pricipalia mē-
bra roborando, oēm nociuū humorē subito expellit ad exteriora
p viā releuatiōis naturę, etiā malas & corruptas hūiditates corpis
equat hūores ad benignum reducēdo, & dat̄ infectis & nō infectis
Syruppus diuinus — ad plus ter omni ebdomada dieb⁹ interpolatis cuius descriptio est.
℞ Corticū citri. Corticū radicū caparoꝝ Berberis. Verbene. San-
daloꝝ rub: Spodij an̄. ʒ. ij. Gariofilate. Buglosse. Mellisse. Boragi
nis, Cicorec an̄. M. i. Acetose. Epatice Prassy an̄. M. i. ß. Scariole
agrestis. ʒ. ij. se: cucurbite Melonis. Citrulli. Cucumeris. Violarum
an̄. ℥. ij. Thimi Epitimi Sene. Polipody an̄. ℥. i. Agarici albi cito
frāgibl'is Reubarbari electi an̄. ℥. ß. Mirabl'anoꝝ chebl'oꝝ. ʒ. i. Mi-
rabl'anoꝝ citrinoꝝ. ʒ. ß. Dyagridy. ʒ. ij. Zuchari albi lb. ij. fiat Sy-
rupus sc'm artē & acetoset̄ aceto citonioꝝ Thim⁹ Epithm⁹ & Sene
scd'm artē decoq̄nt̄ & addat̄ etiā Dyagridy 2m artē Dosis. ℥. i. ß.
aut ij. cū Buglosse aut acetose aqs. ℥. iij. in mane p⁹ cui⁹ asūptionē
poterit p horā & mediā dormire. Iste est syrop⁹ diuin⁹ quē Brixiēsis
aggregator Guil: de pes: parte ij. ca: po. in fine ca: cū Electuario qd'
etiā ponā reticuit: & tanq̄ res secretissimas sibi reseruauit, quē Petr⁹
de Thusignano ex autoꝝ intentiōibus cōposuisse fert̄ loco reubar
bari ponas vt dixi duplicē q̄titatem reulithuanici. Alter Syrupus
nr̄e descriptiōis, nō inferior priore. ℞. herbe Boraginis buglosse vi
olaꝝ & floꝝ eaꝝ, Bethonice sticados an̄ M. i. Rad' Ireos polipody *Ireis*
quercini Cicoree diptāi al. Zedoarię Angelice Enule an̄. ℥. ß. se: ace
tose Citri ul'ozimi an̄ ℈ iiij. prunoꝝ damasceoꝝ nūo. xij. granoꝝ
sebestennūo. xx. folliculoꝝ sene M. iiij. Agarici grosso mō pisti ℥.
. i. fiat decoctio scd'm artem q̄titatis lb. i. ß. reseruando debilia ad
finē coctiōis. stet. v. horis, deinde exprimat̄: & dulcoret̄ cū syrupo
de succo acetose, at̄ acetositatis Citri. q. s. nō clarificādo. Dos ℥. iij.
aut maior. de tertio in terciū diē est. n. solutiuus & digestiu⁹. Si ad-
des Reulithuanici electi in partes incisi. ℥. i. colati & expressi: aut
Pulpę mirabl'anoꝝ Citrinoꝝ Kebulorum ana ℥. ß. erit virtuosior:
Sc'd'a medicina pseruatiua in qua oēs doctores conueniūt, qui post
Pillule Ruffi — Ruffum fuere, de q̄bus dt̄ q̄ nunq̄ vidit aliquē bibentę hanc medi-
cinā, qui nō pseruaretur & liberaret̄ a pestilētia, & nunq̄ fuit inuen-
ta medicina sibi par, descripta prima q̄rti ca: de se: pes: & ab Alma-

for: in q̄rto cã: ꝓprio & Auerr: vi suo colliget ca: vltimo. Cuius hec est descriptio. ℞ Aloes epatici .ʒ.ij. Mirrhe Croci añ .ʒ.i. fiat masſa pillul℞ cũ vino, capiat̃ adminus bis in Ebdomada. ℈.i. vł ʒ.ſ.p horã añ exitũ a domo, bono mane nisi uenter esset lubricus, vł añ cenã p horam vnã pillulã capere potes. bibendo tñ post eius acceptionẽ siue mane siue vespi capiat̃. Vini limphati q̄tum os prouice capit: tãetsi alij. Paulum eginitã Autorẽ grauiſſimũ ſequuti, dicant hoc medicamen in puluere sumptũ, melioris esse opatiõis: tñ cõiter redigit̃ in pillulas quę facilius degluciunt̃. He nanq̧ pillule vere iuuatiua sũt, vt pz t ingredietia intuenti. purgant. n. p Aloe & expellũt flegma vt Auensoar tract: ix ca: v. & supfluitates corruptas etiã inbibitas & grossas pa q̄rti ca: xvi. & Melancoliã euacuat autoritate Alfalamẽ po conti: Per Aloen & Mirrhã a corruptione pseruãt corp⁹ sanũ nõ minus q̃ cadauera: & confortãt cor p Crocũ: & Vinũ q̄ est maximus penetrator defert ꝟtutem earũ ad oĩa mẽbra. Quare confidas in eis etiã solis, sed fiãt vt ab antiqs sũt experte, nil addendo aut minuendo, qm̃ cadit in aliqua certa dosi forma occulta, quę in nł'la alia ab ea repiri põt. Nõ ergo standũ est inuentioni medicinarũ p lectiões sed opportet ad herere ei quę experta est vt. v. Canonis Sũma pa ca: ij: dicit̃. ꝙ experta medicina melior est quã nõ expta. Vnde Zoar noster nõ ultimus inter antiq̄s, male a quibusdã carpit̃ ꝙ Stercus Columbinum admiscuerit farmaco pseruante a pestilentia Aerea & aquea, cũ dicat se id nõ fecisse a casu & sine causa, immo elegisse ipm ob hoc ꝙ grossiſſimũ laxat hũorẽ, ꝓprie ꝓpt ꝯformitatẽ sbstãtię suę stercorose, cũ sbstãtia hũorũ qbus sbintrauit putredo a malitia aeris inspirati siue aq̄rũ malarũ, nõne scribit̃ xvi. conti: Autoritate Acaristi sterc⁹ hũanũ in potu datũ cũ vino & melle cõuenire oĩbus circuitibus febriũ ⁊ & quidã heluecius mihi retulit se pillulas ex fece hoĩs factas in peste accepisse & euasisse. Valet ꝓ rusticis. q̄re standũ est ĩ medicis exptis vt xiiij tcij ca: de Asmate. Electuariũ pseruatiuũ & curatiuũ ℞ nucũ maior℞ nũo xx. Carica℞ piguiũ nũo xv. ruthe M. i. Absinthij scabiose Cotule fetide celestine añ. p. i. Aristolo. ro. ℥. i. ſ. Aristolo. longe. ℥. ſ. tormentille diptami al. pipinelle baccarum lauri añ. ʒ. ij. ſ. florũ Boraginis Corticũ citri Galange oſſis de corde cerui, aut cornu vnicorni Macis mirrhe boli ar. terre sigillate. añ. ʒ. i. ſ. salis cõis ad q̄titatem nucis magne puluerisanda pl'uerisent̃, & contundenda cõtũdant̃, & incorporent̃ cũ ℔ iij. mell' de spumati aut. q. s. & fiat electuariũ, vsus eius est vt accipiat omi mane in pestis tpe, ad q̄titatẽ nucis Auellane parue, & bibat de sup si libet parũ aceti boni, aut aq̄ scabiose, & stet horis tribus ab aſſumptiõe cibi. Paup capiat ficus siccas nũo. ij. nucẽ. i. folia ruthe. xx. ieiune, aut v. vel vi. grana Iunipi recentia. Electuariũ ꝓ diuitibus eiusd' intentionis, ꝙ est illius magni uiri Stephani mediolaneñ. ℞ auri Ianuẽsis lim...

Electuariũ

ci.ʒ.ij.margaritarum.ʒ.i.Camfore ℈.iiij.Te,basilicōis spodij doroni ci zedoarie añ ℈.iiij.Sandalorum al.& rub.mirtillorum añ ℈.v.Cina momi.℥.ß.Musci gra.xx.vij. aut Ambre grise ℈.ß.zuchari albi q.s.dissolue zucharum cū aq̄ acetose,& adde syrup:de corticib⁹ Citri.℥.iij. Cuius dosis ē ʒ.ij.in mane,postquod bibat haustū boni vini.

Puluis — Puluis p̄seruatiuus ℞ dipcami albi tormētille gentiane boliar p̄parati Carline añ.ʒ.i.Sandal.al.rub.zedoarie Coral.rub.Cornu cerui vsti añ.ʒ.ß.Camfore gra:vij.misce fiat puluis.Cuius.ʒ.ij.q̄n sentit malū cū aq̄ stabiose vl'Endiuie cū pauco thiriace ad mensuram vnius fabe accipiat p̄us calefactis,coopiat se in lecto,& sudorem expectet triū horarū postea abstergat sudor,& refocillet iure carniū cū vitello oui & mace & croco cōfectis. Poteris etiā ex pluribus electuarij dissoluti aut morsellos aut cōfectiōes in modum

Rotule. — oppiate conficere ad libitū egri.Aut ℞ specierū dyarhodon abb: pulueris saluificātis seu liberātis añ.℥.ß.tormētille zedoarie rosarum:diptāi añ.℈ i zuchari albi q.s. Zucharo dissoluto in aq̄ stabiose fac confectionē in rotulis,de qua omī mane añ exitū e lecto capias rotulos duos. Poteris facere sup pillul'Ruffi & sup morsell',fctā rua.Qd' si exire aut loq cū hoīb⁹ cōtigerit etiā infectis,capies morsellos ij aut iij.Aut teneas zedoariā in ore tp̄e frigido. Aut ex granis Iunipi zedoaria & draganti fient pill'e in ore seruande. Pillule illius magni Practici ℞ mirhe boliar.Coral rub:Karabe Croci añ.ʒ.ij.mirabulanorum emblicorum.℥.ß.Aloes.ʒ:vi.fiāt.xij.pro.ʒ.cū vino,de qb⁹ in mane sūmat.ʒ.i.aut.ß.p⁹ q̄s bibat haustū vini electi.

Aqua — Aqua cōtra pestē ℞ tormētille diptāi zedoarie Carline Impatorie angelice añ.ʒ.ij.Cardi bn̄dicti camfore sandal.oīm añ.℥.ß. Musci opti.ʒ.ß. ponant oīa in qnta essentia vini aliq̄ties distillati & stet p 8 dies,postea distillent ad elembicū. Dos sanorum est q̄tum capit testa nucis.Pro egris.℥.i.cū thiriaca optīa.ʒ.i. p⁹ cui⁹ assūptiōem patiēs coopiat q si nō Iuuēis fuit vomitū & sudorē hēbit,si Iuuēis sudorē tm̄,tūc spera bene.Rob siue succus decoctus ad spissitudinē herbe Acetose,& scabiose quā Ras.21. ɔtinentis vocat herbā militis añ.℥.i.cū aq̄ Cisterne,aut flūinis calibeata,mane epotū mirabilis est.

De Thyriaca. — Vtrū aūt thiriaca aut sibi similis medicina liberans a veneno possit dari homi sano:aut q̄rimus de medicina liberāte a veneno & confortante cor vt sunt medicine vere cordiales,talis concedit hoī sano. Vel q̄rimus de medicinis corrūpentibus venena nō vehemēti opatione,talia etiā conueniūt qa ergo thiriaca bene fermentata: est tpata,ppter refractionē q̄litatū cōtrariarum simpliciū eā ingredientiū,& ad vnū mediū reductorum,ideoq3 a forma occulta cor confortat & calorē innatū in sano hoīe:qd' expientia & autoritatibus habet,ratiōe.n.pbari neqt.Ideo plus Auicēne credendū q̄nto Canonis.& de virib⁹cordis ca.penl'tio ṽbo illo:hō aūt tpate cōplexiōis si vtit altero ipōrum &c,q galeno & Andromacho ɔformis ē q̄ Auer

roi ī suo ꝗ thiriaca. Teneo go qꝗ thiriaca data hoī sano, simplr ul' sibi sano, q̄uis in eo nō sit humor venenosus: cōfortat cor, & calorem innatū, p formā specificā, tñ p suā q̄litatē pōt aliq̄ distpantiā sano corpori inducere, nec incōuenit hoc sicut Coriandrū a ꝓprietate resoluit strofulas, q̄litate tñ ꝓhibet resolutionem. Dosis em̄ & nūs dosiū diuersificat. Si dat ad purā cōseruationē sanitatis det raro & pauca q̄titas: si ad cōseruationē, cū preuisiōe plus & freq̄nti⁹: si ad curā & venenū actu, detur plus in q̄nto, & ista stāt in estimatiua medici. Dos bis in ebdomada, uel de tercio in tertiū diē in aurora ℈. ij. sex horis an̄ cibū post modicū vini limphati cū aq̄ rosata aut acetose bibēdo & sufficit q̄tuor horis expectatōis ad cibū, nec aduerte in hoc stimulū medicoꝝ auerroim. Vide galenum de commoditatib⁹ thiriace libellū, & adhuc copiosius libellū eius ad cesarē cōpilatū, & inuenies mirabilia de ea. In morsu em̄ serpētis aut potatiōe alicuius veneni aut potus medicine mortifere: ꝓpinamus ipsam, esto ꝙ cibus sit in corpe humano ex. x. theisir.

De Regimine Curatiuo.

SIcut febris Galeno teste. viij. de ingenio ca: viij. est molestior oībus morbis qꝗ & Izaac sentit p̄o febriū. Ita febris pestilential' est molestior & piculosior ꝓpter sui malignitatē, oībus alijs febribus, quia pauca mora eius in corpore, causat exiciale piculū. Vnde eius materia a corpore expelli & ꝓici debet, p̄a. primi. doct: I. ca: I. colligendꝰ. Et ideo ad curā eius festinādo, dicimus eam cōpleri pōtione Chirurgia & dieta. Cura aūt eius p instrumentū potionis per sex intentiōes cōplet. Per discrasie febrilis alteratione. Scdo p membroꝝ principaliū confortationē: spirituū depurationē & rectificationē. Tertio p materie euacuationem & diuersiōe a principalibus. Quarto p digestionē humorū residuoꝝ. Quinto p defensionē a putredine cū opilationū aptione. Vltimo accidentiū correctione. Pre intellectis igit illis duobus modis febriū pestilentialiū supradictis: quādo febris est quieta exterius lenta, cū pauca aūt nl'la putredine, & virtutis debilitate subseq̄nte, in tali non fac fleubotomiā ratione euacuatiōis sed diuersiōis & pseruationis ab apostematibus prauis & tūc a principio exhibe paruas pullas & aues cū acetosis ut agresta citrangulis alteratos aut aq̄s acetose: de qua febre intellexit Rhasis in diuisionibus, vbi eam nomīat febrem quiete caliditatis. Sed q̄a febris pestilential' vt plurimū incipit cū ꝟtutis debilitate, cuiuscūqꝫ speciei fuerit. Si vides virtutē ꝓsterni valde, tūc cibatio est melior vt p̄a q̄rti trac: ij: ca: viij. & Gale: cōmto ix. priē parti: ex q̄ virtus viuificat cū cibo, reficias egrū sepicule, parū p uice dando: spargere em̄ cū debilitate virtutis est melius egro: vnde in hac plurimi eorū qui viriliter agūt & sup illud comedunt violenter absoluūtur & viuūt pria q̄rti ca: ꝓprio: & Rhasis in q̄rto inqt. hac febre labo-

In febre lenta

rantes aliqd comedere sunt cogēdi, scz. vt bonitas cibor̄ & potus resistat malignitati aeris: & vt virtus sustenteť. Denť igiť pultes ex farina ordei, brodiū factū ex vrsi branca cū ouor̄ vitellis: aut dᵉco quāť in brodio gallorū nō calcantiū aut caponū vľ hedi, alteratis cum acetosis quia appetitum incitāt & calori resistūt: aut eger capiat de q̄tuor in q̄tuor horis vnā scutellam de brodio, in q̄libet scutella ponēdo duo coclearia de Stillato aspersis cū pauco Maluatico & aq̄ rosata cū spēbus cordialibus tparis ꝓ cibo ℞ caponē electū diuidať in q̄tuor portiōes quarū quelibet ligetur filis longitudinis cubiti in anglistarā pendendo taliter ne fundū vitri tangant postea in os anglistare ponať pannus cū pasta & circūligeť cū pargameno deīde in lebetem (ponať anglistara ꝙ fixe stet) plenū aquę & buliat vsq̄ fiat stillata. Scias aūt esse perfectā qn̄ pedes caponis in lebete positi fuerint decocti tunc habes qdᵉ queris de q̄ etiā in syruppis dare poteris ad confortandū. Aut distilleť pullus ꝑ alembicū, aut distilleť ex auro potabili syrupus cordialissimus. Si scieris eum facere cū sola quinta essentia vini & melle vel Zucharo absq̄ alijs corrosiuis & aq̄s fortibus. In potu des vinū boni odoris, cui aliquid aquę dulcis sit admixtū, dando etiā parum vini optimi de meliori quod hr̄i potest vt puta de vernacino Ribola vel simili cū aqua scabiose vel rosate ꝑmixti. Est nanq̄ vinū res multū conformis venenatis, confortando & spūs nouos regenerādo, & supfluitates exsiccando, q̄rta pri ca: vij. colligen̄. Vnde Auicē: vi. q̄rti ca: de venenositate ex medicinis frigidis vult Maluasiam seu uinū Creticum habere virtutem viuificādi. Quare Gale: iij. de simplici medicina dis: ij. ca: ij. dicit se curasse congelatū cū ea: vocans ipsam Lyfios Aqua ordei potest dari in cuius vasis fundo in q̄ coquiť ponantur aliquot ducati, aut lamina Auri ignita sepe extinguať in tali aqua de qua interdū infrigidata bonā q̄titatem sumere potest. Si aūt febris pestilentialis est cū multa putredine & magna ebulitione virtute & ceteris cōsentientibus tūc iuxta Canones Auic: I. q̄rti fiat fleubotomia etiā euacuatiua & cibenť tales egri cū micha panis abluti in aq̄ veri frigoris cū farina ordei sup quo fundanť acetosa vt acetum agresta limones citranguli, & bibant aquā frigidā multam subito etiā ad facietatem vt vult Guilel: Vnde & Rhasis in diuisionibus da eis in potu aquā veri frigoris valde, hoc est in bona q̄titate. Et sic etiā ꝑma & scdᵃ intentiōes compleri pn̄t simul in exhibitiōe istorū ℞ trociscor̄ de Camphora ℈. ij. reformentur pillule nūo iij. cū aqua ro: aut acetositate citri vel aceto. vel ℞ Zuchari ro: dyabu glossati an̄. ℥. s. margaritar̄ lucidarū limature auri an̄ ℈. I. zuchari q̄tum sufficit fiat mixtura, que exhiberi pōt cū cōfectione triasandal. & continuenť ista nūc vnū, nūc aliud a principio vsq̄ ad finē. poteris etiā conficere aut Iulep syrupos electuaria aut cōfectiones eiusdᵉ intētiōis ab extra ℞ o nō pretermitať epitma cordis & Epatis refrigeratiuum prout sexta intentione inuenies descriptum. ℞ aq̄

In fe. multe putredinis.

Intētio prima & secunda

rū boraginis buglosse Endiuie ro: añ ℥. iiij. sandalorꝫ oīm ossis de corde cerui spodij corticū citri rosarum añ ℈. i. aceti vini albi. ℥. i. terenda terant̄, & misceant̄ sil' fiat epitma cordiale qd' cordi aplicari potest omi hora. Aut ℞ spcꝫ triasandalorꝫ, ℥. ß. corticū citri ossis de corde cerui añ ℈. i. margaritarꝫ splendidarꝫ ℈. ß. Croci gra. vij. zuchari tabarset in aq̄ buglosse & acetose añ dissoluti fiat cōditū in rotulis confortatiuū d' qbus capiat. v. ꝓ vice. Tertia intentio cōplet̄ cū euacuatiōe facta in principio nō expectata digestiōe materię & in hoc sūt opiniōes varie. vna vult euacuationē etiā eradicatiuā fiendā in pncipio añ digestionē. Alia vult in pncipio solū mō lenitiuas medicīas dandas. Quarꝫ q̄libet hēt ratiōes suas & motiua Gentil' tñ cōcludēs dī, credo q̄ in pestilētialib⁹ festinādū sit purgare: cū farmaco qd' euacuat exsoluēdo. Ego em̄ inqt vidi socios nr̄os viros expertos, q in praua pestilētia dabant pr̄a vl' scd'a vl' tertia ul' q̄rta die, in sūma quā cicius poterāt, pharmaca euacuātia exoluēdo materias, qdā dabāt reubar: alij agaricū, alij cumturbith & aliqñ dabāt medicīas istas vigoratas cū pauca scamonea, & plures euasērt p man⁹ illorꝫ q̄q ꝓcedebāt cū lenib⁹ lenietib⁹, fūdañ se sup verbo Auic. opportet vt incipiat̄ in ea ad euacuandū. Ego seq̄r in hoc Gentilē, & fundo me sup Affor: Ipoc: ix q̄rte parti: Medicari in vald' acutis si expedit ead' die, differre em̄ in talibus malū, & inchoantibus morb̄ si qd videt̄ moueri moue. In statu v̄o hr̄e silencium melius ē, cū in istis febrib⁹ pestilentialib⁹ q̄cūq̄ parte anni euenientib⁹, credo nll'm p̄sentius remediū & efficati⁹ q̄ in pr̄a die visitationis ęgri, dare ei aliqd' ex bezoarticis vnicuiq̄ veneno cordis v̄e ɔtrarijs, aut dādo trocifcorꝫ d' Caphora. ʒ. i. cū aq̄ Acetose vl' ro: p q̄tuor at̄ qnq̄ horas añ prandiū: cōsidera p⁹ hoc signa si febris ē lenta tūc ꝓced' cū bezoarticis & neq̄ fleubotomiā at̄ farmaciā cū ibi nō sint matīe euacuāde, aliq̄ mō admittas, qa malū finē videres si apparēt signa mr̄e repletiōis ac putredīs cū inflāmatōe &c. tunc si vides dn̄iū sanguis at̄ materiā mixtā cū sanguīe & alijs hūorib⁹ tūc fac fleubotomiā copiosā, qm̄ ipa ml'titudinē hūorꝫ euacuat, & corpus īfrigidat, & adeo laudat̄ vt eā nōnl'li ī fe: pestilētiali a q̄cūq̄ hūore pendeat, v̄tute & ceteris ɔsencientib⁹, audacter laudēt fiendā vsq̄ ad. ℥. viij etiā vsq̄ ad d'fectionē. & dicūt eā in hoc morbo obtinē pncipatū si fiat ī pncipio, q̄ si a pncipio neglecta fuerit, ampli⁹ ei nō ē intētio, fiat go prio d' Basilica dextra, d'inde de sinistra ex xi. fcij. ca: d' curatōe egritu: cordis in gnālī. Nā fleubotomia fctā po ex basilica dextra, euacuat repletionē existentē circa cor: fctā v̄o ex sinistra vapores existēn̄ cca cor educit. Preterea fleubotomia basilice dir'cti⁹ & īmediati⁹ euacuat ab oī pte pectoris vt ij. re: acut: cō: x: qd' Gal: ibi pl'cherrīe d'ducit. Seq̄nti v̄o mane p⁹ fleubo: exhibe Cassie cū aq̄ acetose tracte. ℥. i. reubar: electi. ʒ. i. squināti gra: v. pl'uerꝫ se: citri gra: vij. Salis gemme gra: i. misce cū. s. q. aq̄ se. cōmuniū frigidorꝫ & fiat pot⁹. Pro d'licatis v̄o fiat syru. cal' solutiu⁹

Tertia intentio

Fleubotomia

(℞ electuarij Indi

Indi maioris. ℔. ſ. Agarici groſſo mō piſti. ℥. ij. Succi ro: puri. ℥. I. Succi acetoſe. ℥. iij. ponant in Alembico & diſtillent Doſis. ʒ. viij. aut ix. ſcd'm ꝟtutis tenorem. Si vero materia fuerit alia a ſanguine fiat euacuatio eo mō vt dixi. Aut cū medicinis bñdictis Autoritate Auēzoar materiā ꝓpriam reſpicientibus. Reubar: & māna Coleram: polipodiū Epithm⁹ & Sene Melancoliā Agaricus ꝟo flegma euacuat preſertim a ſpūalibus, cui ineſt mirabilis ꝓprietas vt tract: ij. de viri: cordis cōfortandi & letificandi cor, quia apperit & laxat hūorem turbidū & venenoſum, & hinc collige qđ Agaricus in ſe: peſ: prerogatiuā habet ſup oēs alias medicinas ſolutiuas. Eſt enim Auic: cordialis, & democrito medicina familie, exhibeat ergo in infuſione cū ſuo correctiuo aut cū alijs pmixtus, qa in ſubſtantia datus, vomitū ꝓuocat & diſplicentiā habet. Quare in materia mixta ex Colera & flegmate vtaris iſto farmaco ℞ Reubar: electi pl'ueriſati. ʒ. I. aut reu: lithuanici. ʒ. ij. incident minutim & infundant in aqs ſcabioſe Acetoſe añ. q. s. vini albi. ʒ. iij ſtet in infuſione p duas horas deinde infundant. ʒ. ij Agarici pparati ʒʒ. ℈. ij. dimitant in infuſione p octo horas poſtea fiat diligens expſſio. Cui adde electuarij lenitiui aut Caſſie cū aqua Acetoſe tracte. ℥. ſ. Indi. ʒ. ij. & fiat potus. Fit aūt Agarici cū Reu: infuſio ſimul, ꝓpter maiorem cōmixtionē fiendam. Qđ ſi malles In forma pillularꝝ ℞ ſe: Citoniorꝝ ſe: acetoſe Croci mirhe diptāi albi boliar. Coral rub. Karabe margaritarū lucidarū fragmētorꝝ Iacinthi añ. ʒ. I. bdelij ℈. I. Agarici trociſcati: ℈. ij Emblicorꝝ. ʒ. ij Aloes optie in aq̄ Endiuie loti ad pondus oīm. conficiant pillule cū ſyruppo de Ribes, aut acetoſe. s. aut acetoſitatis Citri. doſ. ʒ. I. vſq; ad ʒ. I. ſ. actu infectis & ſunt mihi crede ſolennes & ex pte in hoc. ſed in actu pſeruatiuo poteris interpolatis diebus vnam ex eis ſumere. ſed uide ne loco fragmentorum lapillorum ponant fragmenta uitri. Poteſt autē fieri ex appropriatis huic febri p diſtillationē. ſyruppus ſolutiuus ꝓ pſonis delicatis vt ſupra. memini ponēdo cū ſupradictis aliqd de Agarico ad diſtillandū. Doſis aūt ei⁹ variabit ſcd'm tenorē ꝟtutis etatis &c. In omni purgatione conſiderandis vt Meſue autoritate Alexandri, opportet inqt metiri medicamīa ſcd'm menſurā poſſe ꝟtutis cuiuſ libet. Facta euacuatiōe qualicūq;, ſi quid remāſit digerendum, fac hoc p q̄rtam intentionē cū digeſtiuo materie appropriato. Cui ſp adde aliqd aceti & medicinas putredini reſiſtentibus cum mixturis cordialibus, poſtea reſiduū euacuet ſcd'm totū vel partem, facta digeſtione quā cognoſces ex pmiſſis in regimīe pſeruatiuo medicinali. Quinta intentio complet per diuerſionē materie ad exteriora vbi opus erit modis cōuenientibus ad id. Sexta intentio complet ſuccurſiōe accidentiū ſicut ſyncopi deiectione appetitus, generatione uermiū, qui multiplicant nō ſolū in peſtilentiatorꝝ, ſed etiā venenatorū inteſtinis qui quidem vermes ſunt venenoſiores tpe peſtis q̄ in

Farmacū in materia mixta

In forma pillulari

aliis tpibus generati ceteris partibus, & ideo vt plurim tales sūt ru
bei aut uariorū colorū potius grossi q̄ longi queadmodꝰ vidi ver/
mem in genitore meo febriente ex peste longitudinis pollicis man⁹
satis grossum p̄sertim in capite, qđ tendebat ad rubedinē fuscā: sic
& cauda. Quē viuū egesserat ex assūptione decoctionis centauree
cū uino Crosneñ. Vnde & pater meus supuixit, postea tñ me absen
te atrocissima peste mortuus est. cuius aīa q̄escat in pace. Nō so/ Vermibus
lum ergo in curatiuo, sed & p̄seruatiuo regimīe, attende si vermes
sunt in corpe qđ nō nulli ex Vrine odore agnoscūt, ne corruptionē
in corpe augeant, interficiant & educant ℞ diptami santonici, semi
nis sancti vel herbe lumbricorꝝ, idem. n. sunt añ. ʒ. s. buliant in vīo
acerbo aut aq̄ gramīs detur ieiunō, vel reulithuanici. ʒ. I. cū spica
& aq̄ gramīs ꝓpinetur: vngat vmbilicus & regio stomachi oleo
absinthiaco in q̄ folia centauree & persicorū p̄bulita sint: Syncopi Syncopi
succurras qñ vides eum incurrere in Lypotomiā cū ligaturis extre
morꝝ dolorosis, p̄cipue cruriū pedū & coxarū ad inferiora trahen/
do fricatiōes brachiorū fiant, manus & pedes eius in aq̄ calida po
nant Aut misce aquā ro: cū pauco vini Malmatici applica narib⁹
& pulsu brachiorū. Epitimet cor si paup est cū sola aq̄ rosata mu/
scata Sandalis Camphora: aut pauco aceto & vini malmatici, vel
fiat epitma cordiale ℞ aquarū rosarum Buglosse Endiuie Mellisse Epirma cor/
añ ℥. iiij. vini Malmatici. ℥. I s. specierū cordialiū tempatarū. ʒ. s. diale
Musci Ambre añ gra: I. aceti parū. ℥. I. misce & tepefiat in q̄ insun
de peciā ex pāno Scharlato aut Syndone rubea q̄ exp̄ssa applicet
calida supra mamilla sinistra ipsius egri sepius iterādo, & cōfert in
principio febris pest: etiā ante om̄em euacuationē, quemadmodū &
cibamus in principio paroxismi & exacerbatōis, & facta fleuboto
mia mane seq̄nti si adest plectoria magna, farmacamus nō obstan
te dicto Arnaldi volentis inter vnā & aliam purgationē mediare
tres dies. Dolori capitis fiat Epitma frontis ex aq̄ Nenufarū ℔. s. Capiti
rosate plantaginis añ. ℥. I. s. Aceti albi. ℥. I. misce & fronti cū pan/
no lineo apponatur, aut ex oxirodino. ℞ olei ro: aqua ro: añ. ℥. iij.
aceti. ℥. I. s. misce. ℭ Varie hic posite sunt medicinę, eam ob cau/
sam, qđ nō est standū in vna medicina vt q̄rta primi. Assummas
itaq; modo vnam, modo aliam, omni hebdomada, diebus inter/
polatis, in mane cū surgis, deinde sis ieiunus admīus q̄tuor horis.

De Bubone.

QVoniam ad febres pestilentiales, temporibus modernis, vt
plurimū sequunt apostemata & Bubones, qui nil aliud sūt,
nisi dura magna & profunda aggregatio materię expul
se a membris principalibus, cū adurente caliditate siue fiat per viā
crisis. siue q̄ membra fortia, semp suas supfluitates expellant adde
bilia prima pri ca: de membris in fine Et secđo de diffe. ca: vltimo

colligend' Et ita cōtingit q̄ apostemata extrinseca, interdum sunt germina & effectus apostematū intrinsecorum. Unde Auic. Althoim quidem multiplicant in pestilentijs, & in regiōe pestilētiali, sic appellata, quia alta membra querat cor scz. qd' alci⁹ & sublimius est omni principali membro xi tertij dignitate, & nobilius, a quo omia membra habent vitam. siue ergo hoc apostema dicat Antrax siue Carbo siue morbus sancti Rochi vel Blasij: adducit secū malā qualitatem, interficientem spūm & cor, ex via Artheriarū, & ita pducit ad pulsum cordis, Syncopim, & mortem. Quę quidem apostemata interdū precedunt febrem: nōnunq̄ simul apparent & sequuntur. Licet de isto modo febriū, pauca a veteribus expressa sint. Ipocrates em̄ quarto seperatorū sermonum in Bubonibus febres facte omnes male inquit. & Aron decimo septimo cōtinentis. Si nō est vlcus manus, aut pedis, p̄cedens febrem, nec ipsum apostema: sed sunt simul cū ea febris est putrida maligna, iuxta modum malitię apparentis in ipso apostemate: & significat repletio in membris nobilibus. Unde & Apostema glandulosum, significat locum a quo fluit superfluitas: p locum in quo orit. Nam leso Cerebro, signa apparent vt plurimū post aures vel circa, ex apostemate fugilico tertia q̄rti dicto, & pfecto per pauci euadūt a periculo in quibus ista fugilica apostemata post aurem apparent. Et ob hoc quidam asserūt Rhasim ca: de exituris quę fiunt in inguine: de illis quę fiūt in radice auris nil specificasse. Corde leso, apparet signū sub ascellis seu titillicis. Epate aūt nocito, in inguinibus aut locis circūiacentibus, manifestant huiusmodi apostemata maliciosa, vtcunq̄ vocent, de nomibus em̄ non est curandū, habita eorū intentione scd'o Therapen ca: septimo. Cum primū ergo aliquot horū videbis fac euacuatione, cū ambabus spēbus curationū scz fleubotomia & solutiōe ventris. Primo igit̄ die illico fac fleubotomiā, nisi tres aut quatuor

Primo

dies habuisset febrem pestilentialem, & deinde sequutū esset apostema, tūc caue a fleubotomia sed conforta in hoc casu virtutem, nec des medicinas solutiuas, quia huiusmodi corpa subito resoluunt. De qua aūt parte, & quomodo debet fieri fleubotomia Auicę: tertia q̄rti nil specificat. Pro quo sciendum: si Antrax vel Bubo appa

Fleubotomia vnde

ret in loco emunctorij colli, ex latere dextro, tunc fiat fleubotomia cephalice inter pollicē & indicem ex manu sinistra. Aut de Zaphena pedis dextri. Si Bubo est in inguine dextro, incide Basilicā dextre manus vide xxiij tertij de apostematibus calidis testium. Si vero sit in sub ascellis in parte dextra, incide Zaphenam pedi dextri. Sunt nanq̄ tres vene quę cōmuniter fleubotomant. Quarū prima Cephalica a furcula pectoris supra. Basilica ab alijs partibus: Cōmunis vel Mediana, euacuat ab ambobus locis. Quia vt in anathomia videtur, ipsa vena communis, oritur ex Basilica & Cephalica vnde pimus ramus venit a Basilica, & alius a Cephalica, & vniunt

in simul, facientes comunem venā quę sic appellat quia cōmuniter a toto, & supioribus & inferioribus partibus euacuat. Correlariū si non reperitur Basilica incide communem: idem fac de Cephalica casu quo nō reperitur Correlariū scd'm, si Bubo est in inguine, incide Basilicam q꜄ si non posset fieri: de cōmuni eiusdem partis fiat. Si autē apostema est sub ascellis, incide Cephalicam. Sin. cōmunē venam. Correlariū tertiū quando fleubotomas ratione plectorię: fac de mediana: sed si id facis ratione deriuationis fluxus ab apostemate si apostema est in collo, fiat de Cephalica aut cōmuni. Si in inguinę: de Basilica vel cōmuni. Si aūt sub ascellis fuerit, incidatur cōmunis scd'm Auic. ℂ Sequenti die des medicinā, non tm̄ particulariter sed vniuersaliter purgantē: vnde quidā magnus vir, non pretermittendo Bezoartica vnicuiq꜄ venenositati cordis vere contraria: cōfidebat in pillulis Cochijs: alij dant. ʒ. I. pulueris serenissimi Sigissmūdi regis, cū vino & aceto calefacti, cooperiētes ipsum ad sudores vsq꜄. aut. ʒ. I. istius pulueris ℞ Zedoarię diptami Tormentille Coral: rub: Terre sigillate preparate cū aq̄ acetose vt infra dicam aā. ℥. I. misce. Emperici aūt exhibent infectis pillulā unā ex ℈. I. pulueris p̄cipitati factam: cibo prius accepto, & m'ltos casualiter sanant. Alij dant pulueris p̄cipitati gra. v. aut. vi. iuxta potentiam virtutis egri, cum. ʒ. ſ. thyriacę galeni aut mithridati electi &. ℥. ſ. syruppi de succo acetose & dyabuglossati. ʒ. ij. miscent simul, & dant ieiuno, priusq̄ transeant xxiiij hore, egrū pannis cooperien̄, ad duas aut tres horas, & eo mō purgant pestem p vtrāq꜄ portam, superiorem & inferiorem. Quāuis Dynus non concedat in casu thyriacā. ego tamen ꝓbabiliter teneo, quod facta purgatiōe thyriaca cōueniat, quia fugat venenū a tota specię, & resoluit materias derelictas, facitq꜄ ad expulsionē materierum ad extra, eas in vaporem eleuando, mō hoc est maius iuuamentum q̄ sit illa parua calefactio nocumentū. Etiā quia hūores temperat ex quito Megategni, & vulnera mūdat & lauat a sanię. Ideoq꜄ Auic: tertia q̄rti ca: de regimine exiturarū intrinsecarū laudat thyriacam & Mithridatū. q̄re in casu securiter administrent. Post fleubotomiā & farmaciam, reuertaris inquit Auic. ad confortationē cordis, cū Epithimatibus: & cibis frigidis & acetosis, ip̄m infrigidando cū odoramentis ex rosis Camphora Nenuphare & Sandalis, cū positiōe istius Epithimatis super cor ℞ Sandal. oīm Boli Ar: Ro: rub. Se: acetose aā ʒ. ij. se. portulāce lāctuce aā. ʒ. I. Camphore. ʒ. ſ. terēda terant & sil' misce in modū unguenti cū aquis Ro: & plantaginis, farine ordei. q. s. & credo hoc plus valere q̄ Epithima cōmune ex aquis cordialibus, quia ipsum cor infrigidat, & stipticat cōfortando: non permittens fumos illos malos ad cor ascendere. Vltimo scias q꜄ in principio Bubonis spongia infusa in cōstringentibus & infrigidantibus scz in aqua & aceto aut oleo rosato Masticis vel mirtino poni de-

Secund

Puluis regius

Tertio

Quarto

bet non in circuitu sicut Dynus torquet textũ, sed supra locũ cum modico thyriacę: vt prohibeant corrosionẽ, & exicent materiam ratione sue stipticitatis, vide Auer: vij. colliget cuius verba eadem sunt cũ uerbis principis hoc in loco Rhasis eñ & Dynus dicunt de repercussiuis nõ ponendis supra locum & bene: sed ista hic enumerata, nõ sunt pure repercussiua. Vtrũ aũt apostemata ista venenosa semper sint calida, videbis tpe pestis, non calida sed etiã frigida: qa alba: magne quãtitatis: sine coloris naturalis aliqua mutatione: cũ Vrina subiugali, nigredine lingue, alienatiõe mentis, a quibus apostematibus. alij saluantur alij moriuntur. In augmento aũt & statu Bubonis: remoueat̃ venenositas eius cũ ferro ignito, deinde remoueatur eschara cũ appositione butiri aut Emplastri facti ex malua farina ordei se: lini fenugreci maluis decoctis ad spissitudinẽ: vltio curetur cũ unguentis ulcerũ usq; ad totalem eius curationem. pro quo cõsule Rolandũ in. ij. Brunum in scd'o libro. ca. v. Theodoricũ in tertio ca: xij. Rogeriũ trac. ij. ca. iij. & Iargilatã in p̃mo ca: xiij. ℂ Qd' si abhorres fleubotomiã superpone uentosas cũ scarificatione sub apostemate per tres digittos si est in inguinibus. Sed si fuerit sub ascellis uel aure fiat sine scarificatiõe & ponatur una sub alia & postea appone Emplastrũ attractiuum. ℞ Cepe Squille partem unã, radicum Raffani partes duas, contundant̃ simul in mortario & misceant̃, de quo pone sepius in die super loco apostematis. Postea solum ex farina fenugreci ficubus siccis & enisco. cepe lilij. se. lini & fermento inproportiõe maiori cũ oleo Camomille liliaceo & croco coctis in dulci lixiuio ponatur super locũ & tandem nõ erit necessariũ nisi curatio ulceris vt ulcus. qd' explebit dyapalma. ℂ Si vero fleubotomiã nec ventosas admittere volueris ℞ tres sanguisugas rectificatas ponant̃ in ventosa vel vitro paruo, applica loco dolenti in quo recollecta est talis pestis, ungendo prius locũ cũ sanguine columbi. post casum sanguisugarũ fluat sanguis ad libitũ, deinde si opportunũ fuerit apponatur emplastrum maturatiuum. Sed quoniã pueri & infantes etiam quidam delicati homines non possunt aliquod predictorum ferre ℞ pullos gallinarum deplumecur anus eorum, ponendo de super parum salis minuti, ratione melioris attractõis, applica anũ pulli ad Bubonẽ, mortuo uno pullo apponatur alter, & fac hoc donec unus aut plures remaneant viui ex pullis, & ista cura est valde familiaris & absq; dolore. ℂ Vel ℞ herbas attractiuas aperitiuas & mollificatiuas, aut calamentũ, pulegium, mentam, Isopum Scabiosam folia sambuci Malue ꝑforate absinthy verbene añ M. I. ſ. aut. q. s. buliant in aqua cũ pauco aceti unica bulitione. Tandem ponantur in vase mundo, ipsum vas pannis inuoluendo ne lectum polluat, & situetur peste existente in inguinibus ad pedes egri Si est sub ascellis vel collo, ponantur ille herbe circa loca infecta capiẽdo lateres calidos inuolutos pan-

nis lineis in aqua predicta madefactis quia pauci morient si ex hoc sudauerint Et ideo cū bona coopertura, aut puluere Richardi, aut similibus ingenijs, velud exhibendo aquā thyriacalem descriptam in libello nostro de morbo gallico, & maxime quādo subito sentis dolorem capitis, & febrem, esto ꝙ nullum signum in quo pestis collecta sit etiāusqꝫ ad tertiam diem ostendatur, quia multos isto modo cum auxilio dei sanabis & immediate post sudores Vrina q̄ prius erat sediminosa videbitur rectificata. Ego etiā existimo cum principe quinto Canonis, parum medicinarum esse melius plurimo earum licet Auenzoar & Auer. aliter senserint, plurimū confido in simplicibus, non solum Petro de Ebano. Cristophoro de honestis. Magistro Santo de Ardoinis, in tractatibus suis de venenis, sed etiā alijs modernis enumeratis ℞ diptami al. ʒ. i. gra. Iuniperi nūo. vi. subtiliter pistorum dyabuglossati. ℥. i. fiat mixtura & detur etiā actu infecto cum vino & aceto, deinde cooperiatur pannis. In Raphano minore quoquo modo assumpto perhibetur maxima virtus contra qđlibet venenum, lutum sigillatum quod Auic̄. vocat lutū diuinum, conteratur subtiliter, & lauetur cum aqua acetose quātum inbibere potest, deinde exicet & iterum conteratur, sic fiat ter, vltimo cōteratur & reseruetur usui, facit em̄ quiescere vapores putridos & putrefactionem, stipticando cor ne sit capax impssionis, nec facit cessare vomitum donec venenū expellat, hoc idē de Betonica & tormentilla angelica puluerisatis affirmāt. Dos luti sic preparati ē. ʒ. i. cū syrupo acetositatis citri vl aq̄ acetose & buglosse. Hec itaqꝫ sūt dignissime Prȩsul quȩ mihi ad scribendum contra hanc luem pestiferam selectiora visa sunt, quibus deus oīm languorum curator, sua benignitate, virtutem optatam, & effectum desideratū. largiatur: ad laudes eius sempiternas, qui sit benedictus in secula.

¶ Impressum Cracouiȩ per Hieronymum Vietorem, impensis dn̄i Marci Scharffenbergk Anno dn̄i. Millesimo quingentesimo vigesimo primo.